

הרב משה פינטו שליט"א רב המושב "נתיב השיירה" תרופות מאיסורי הנאה ומחמץ

ראשי פרקים:

- א. הצעת הסוגיא – דין ההתרפאות באיסורים
- ב. נאמנות הרופאים ומגבלותיה
- ג. מדוע לא אומרים "חובה על הרופא לרפאות"?
- ד. להתרפא ע"י אביזרייהו דעבירות חמורות
- ה. להתרפאות מאיסורי הנאה ודין יעבור ולא יהרג
- ו. בעניין תרופות המכילות חמץ

א. הצעת הסוגיא – דין ההתרפאות באיסורים

בגמרא (פסחים כ"ה.): אמר ר' יעקב אמר ר' יוחנן, בכל מתרפאין חוץ מעצי אשירה. היכי דמי, אי נימא דאיכא סכנה אפילו עצי אשירה נמי, ואי בליכא סכנה אפילו כל איסורין שבתורה נמי לא. לעולם דאיכא סכנה ואפילו עצי אשירה נמי לא, דתניא ר"א אומר אם נאמר בכל נפשך וכו', דהיינו חיוב מסירות נפש.

כי אתא רבין אמר ר' יוחנן, בכל מתרפאין חוץ מעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים. הגמרא מביאה פסוקים, חוץ משפיכות דמים שזה מסברא, דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי מדמא דחברך.

בתוס' ד"ה חוץ מעצי אשירה: נראה לר"י דמיירי בכגון שאין יכול להתרפא משאר עצים אלא בזה, משום דאתי למטעי בתר ע"ז. ואילו הר"ן (בדף ה' מדפי הר"ף) מביא **ירושלמי** דלא משמע ממנו הכי, אלא אפילו אמרו לו הבא עלים סתם, והביא לו מעצי אשירה נמי ימות ואל

אביב לה'

יתרפא בהן, וא"כ הטעם משום איסורי הנאה מע"ז, (שעובר על לאו ד'לא ידבק בידך מאומה מן החרם') ולא דילמא אתי לאימשוכי בתרה.

ואע"ג דאינו אלא לאו בע"ז, הרי שהוא ממש כע"ז עצמה, וכולהו לאוי דילה אמרינן ייהרג ואל יעבור. וכן הוא בשאר לאוי דגילוי עריות נמי אמרינן ייהרג ואל יעבור, **מסנהדרין ע"ה** (סוף פרק בן סורר): מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת, והעלה לבו טינא (פרש"י: חולי מחמת תשוקתו אליה), אמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתיבעל לו, ואמרו חכמים ימות ואל תיבעל לו. תעמוד לפניו ערומה, אמרו חכמים ימות ואל תעמוד לפניו ערומה. תספר עמו מאחורי הגדר, אמרו חכמים ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר. ובוודאי דברים אלו אין בהם ג"ע ממש, אלא שעובר בלאו דלא תקרבו לגלות ערווה, שהוא לאו בג"ע.

ואכן בגמ' הובאו שתי דעות לגבי מצבה של אותה אשה. למ"ד נשואה היתה, שפיר דמי (שלא התירו לו שום קירבה אליה לצורך רפואתו). אלא למ"ד פנויה היתה (וכ"פ **הרמב"ם** בפ"ה ה"ט מהלכות יסודי התורה, הובא **בבית יוסף** סו"ס קנ"ז, ואע"ג דפלוגתא היא וספק נפשות להקל, נתן טעם לד' הרמב"ם דשב ואל תעשה היא שלא לספר עמה, ותו דכיוון דחזינן דאמוראי בתראי, רב פפא ורב אחא, יהבו בה טעמא, אלמא דהכי סבירא להו) א"כ מדוע החמירו כל כך חכמים ולא התירו שיתרפא ע"י שתספר עמו מאחורי הגדר. ותירצה הגמ' משום שלא תהיינה בנות ישראל כהפקר בהתנהגות כזו. והא למ"ד פנויה היתה יכולה להינשא לו, ויתרפא בהיתר, אלא שניטל טעם ביאה מאז שנחרב ביהמ"ק וניתן לעוברי עבירה.

עד כה הראינו לדעת שגם במצב שאומדים אותו הרופאים שימות אם לא יעבור על איסור, הורו חכמים שימות ואל יעבור, כן הוא בע"ז וג"ע.

ב. נאמנות הרופאים ומגבלותיה

בדברי הגמ' הנזכרת בסנהדרין, לכאורה מהדרך בה מציגה הגמ' את הצעות הרופאים לרפאותו, ניכר היה שהם מומחים ויודעים את המחלה ואת הטיפול בה, מזה שאמרו אין לו תקנה עד שתיבעל לו. אך הנה כשאסרו חכמים בתוקף ואמרו שימות ואל תיבעל לו, שינו הרופאים את הטיפול המיועד ואמרו שדי גם אם היא תעמוד לפניו ערומה. וגם בזה

תרופות מאיסורי הנאה ומחמץ

אסרו חכמים בתוקף, ואז הרופאים הציעו שתספר עימו מאחורי הגדר. אמנם גם בזה אסרו חכמים, ולכאורה הוא מאוד תמוה כי מה בכך אם רק יספרו ועוד מאחורי גדר.

אפשר בפשטות להסביר זאת מדין נאמנות הרופאים, שבכזאת קלות הציעו כטיפול ראשוני שתיבעל לו. וייתכן שלו היו מציעים מהתחלה שתספר עמו מאחורי הגדר, היו מתירים חכמים.

באופן כללי נאמנות הרופאים בדברים הנוגעים לאיסורים או לשינוי מהמנהג המקובל בעם ישראל היא בגדר של ספק, ואין ספק מוציא מידי וודאי.

ואביא בזה את דבריו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל בתשובתו לעניין מציצה שלאחר המילה בזמננו. וז"ל בשו"ת דעת כהן (סימן קמ): "אבל כ"ז אינו מועיל אלא אם נחליט שדברי הרופאים הם מוחזקים אצלנו כודאי, אבל באמת נראה שדבריהם בכלל אנו מחזיקים רק לספק, שגם בעצמם אי אפשר שיחזיקו דבריהם בתורת ודאי, שלפעמים יש שאחד וגם רבים מניחים יסוד מוסד בחכמת הרפואה, (והוא הדין בכל החכמות), ורבים מחליטים הדבר לדבר אמת, ואח"כ בא דור אחר וחקרה, שכל דבריהם מהבל המה, ומה שזה בונה זה סותר, ואין דבריהם כ"א באסמכתא ואומדנא. א"כ יש לכל דבריהם דין ספק, ומה שסומכין עליהם להקל באסורים, לענין יוה"כ ושבת, היינו משום דאפי' בספק נפשות ג"כ נתנו כל איסורי תורה להדחות, (בר מהני תלת). וא"כ בנ"ד, שחז"ל אמרו דבהעדר המציצה הוא סכנה, הרי הדבר עומד לנו בחזקת סכנה, ואפילו אם כל הרופאים אומרים שאינה סכנה אי אפשר להם להוציא הדבר מכלל ספק סכנה, וכיון שכל עיקר סמיכתנו על דבריהם אינה כ"א מטעם ספק אינו מועיל זה כ"א להקל באיסורים מטעם ספק נפשות, ולא להקל ע"פ דבריהם בסכנה. ע"כ אף על פי שיש חילול שבת במציצה, הדבר פשוט שאנו חייבים בה, שספק נפשות היא לעולם וכל ספק נפשות דוחה את השבת.

והנה להביא ראיות שאין דברי הרופאים כ"א בגדר ספק, כמעט למותר הוא, באשר חכמיהם בעצמם אומרים כן, ועלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה, בכ"ז נביא איזו ראיות. והנה, קי"ל בפ' יוה"כ: חולה אומר צריך

אביב לה'

ורופא אומר אינו צריך, לב יודע מרת נפשו, ומאכילים אותו, ואם היו דברי הרופאים אצלנו בתורת ודאי איך מאכילים אותו ע"פ מאמרו ההדיוטי נגד הרופאים, ע"פ אסמכתא דלב יודע מרת נפשו, שאם נאמר שמה שהרופאים אומרים הוא דבר ברור א"כ נחזיק אותו לרשע, שרוצה לאכול ביוה"כ בלא חשש סכנה, ונתרה בו על פיהם של הרופאים, וכיון דלדינא קי"ל, דאפי' מאה רופאים אומרים אינו צריך וחולה אומר צריך מאכילים אותו, ש"מ שאין סמיכתנו על הרופאים כ"א מטעם ספק. ע"כ כל מקום שהכל אומרים אינו צריך, הרופאים וגם החולה, או שאינו סותר דבריהם, אין כאן ריעותא לפנינו כלל וע"כ נאמין לדבריהם, אבל כיון שהחולה אומר צריך, אף על פי שהרבה פעמים אפשר שיטעה החולה, מ"מ יש כאן ריעותא ע"ד הרופאים, מטעם לב יודע מרת נפשו, ע"כ אין דבריהם מוציאים מכלל ספק נפשות. מעתה נדון ק"ו, אם דברי חולה הדיוט חשובים ריעותא, לענין שלא נסמוך שוב על הרופאים להקל בספק נפשות, ק"ו דברי חז"ל שהם דברי אלקים חיים. ואף על פי שהדבר אפשרי שישתנו הטבעים, מ"מ כל זמן שאין אנו רואים בביורר שינוי טבע בזה, מה שאי אפשר לראות בביורר, כמו שיתבאר בע"ה, עלינו להעמיד הדבר על חזקתו, והסכנה במקומה עומדת, וכל אומנא דלא מייץ הוא עומד על דמם של עם ד' ומעבירים אותו.

וביר"ד סי' קפ"ז ברואה מחמת תשמיש, שהוא איסור דרבנן לרוב הפוסקים, שאינו כ"א חשש וסתות, מ"מ כמה טרחו רבותינו הראשונים אם יש לסמוך על הרופאים. ואפי' אם נאמר שנסמוך שם על הרופאים, ואם נאמר שדברי הרופאים נכנסים בכלל רוב, שנאמר שרוב פעמים הם מסכימים אל האמת, כעין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אין הנידון דומה כלל וכלל, דהתם אנו יודעים כל הדברים שצריך לדעת כדי לכוין לשחוט יפה, ועכ"פ ודאי רוב פעמים עולה בידו לכוין, משא"כ חכמת הרפואה שהיא מיוסדת על עמק חכמת יצירת גוף האדם, שלאמתתו אינו ידוע כ"א ליוצרו ב"ה, ופשוט דס"ל דאפי' רובא אין כאן. עד כאן דברי הרא"ה.

גם **בביאור הלכה** (ברי"ש סימן תר"ח) בדיון חולה ביוה"כ, הביא שיש להתיישב כעת הרבה בנאמנות הרופאים, שבעצמם שבת ויוה"כ אינם

תרופות מאיסורי הנאה ומחמץ

חשובים בעיניהם ובקלות פוטרים את החולים מלצום. והכל לפי ראות עיני המורה.

מכל מקום בצירוף ההנחה שרפואתם הינה בגדר ספק, והראיה מזה שאמרו אין לו תקנה אלא שתיבעל לו, היו נשמעים החלטיים מאוד, אך כשחכמים מחו בזה הם נתנו פתרונות אחרים, שזה בעצמו גם מעיד על נאמנותם שאינה שלימה, ודאי כשמדובר בשלוש עבירות החמורות שייהרג עליהן ולא יעבור.

ג. מדוע לא אומרים "חובה על הרופא לרפאות"?

נתנה תורה רשות לרופא לרפא, מדוע לא אמרו שחובה על הרופא לרפאות, והרי יש בכך משום 'לא תעמוד על דם רעך'? מרן הראי"ה קוק זצ"ל התייחס לשאלה זו בשו"ת דעת כהן הנ"ל, ותרץ לפי היסוד הנ"ל שרפואתם היא בגדר ספק:

"ופשטם של דברי חז"ל (ב"ק פ"ה), 'ורפא ירפא מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאות', מורה כן, שעיקר הרפואה מצד חכמתה מסופקת היא, שאם הי' דבר ברור, איך יעלה על הדעת שלא יהיה מחויב לרפאות, וכי אין עובר על 'לא תעמוד על דם רעך' על כל צרה שבאה עליו אפי' מן השמים, ואריה בידי שמים הוא (כדאי' כתובות ד' ל') ומ"מ הרי אנו מצווים להצילו... אלא שעיקר היסוד מפני שכל עיקרי הרפואה אינם מבוררים כ"כ ואין יודע בבירור אם אין הנחותיהם מסופקות, ע"כ הוצרך לנתינת רשות, שמ"מ אין דרך אחרת לפני בני"א. עכ"ל.

ד. להתרפא ע"י אביזרייהו דעבירות חמורות

כבר הבאנו דברי הר"ן עפ"י הירושלמי שאסור להתרפא ע"י אביזרייהו דעבודה זרה והוא הדין באביזרייהו דג"ע, וכהיהא דסנהדרין ע"ה.

אלא שהפתחי תשובה (בסי' קנ"ה ס"ג) הביא תשובת זרע אברהם, בנידון של חולה שהרופאים אמרו שתרופתו היא לינק חלב מאישה ולא היתה שם אלא אשת איש. והתיר לו הרב זרע אברהם שיינק ע"י סדין בינו לבניה ושיינק ע"י פתח קטן.

אביב לה'

וכמובן, לכאורה קשה מאוד על דבריו מהגמ' הנזכרת בסנהדרין ע"ה, שכאן התיר לו הרב זרע אברהם לינק מאשת איש ע"י סדין, ואילו בגמ' אסרו לו חכמים אפילו שתספר עימו מאחורי הגדר, ללא כל מגע בינו לבניה, ויש מ"ד דפנויה היתה, וכך אחז הרמב"ם. ומאי שנא?

ובחפשי את תשובתו של הרב זרע אברהם, באין אצלי אוצר ספרים גדול כספרי שו"ת רבים וטובים. ובפרויקט השו"ת (בר אילן) יש זרע אברהם אך לא של אותו מחבר שהביא הפת"ש, אלא של חכם אשכנזי אחרון. ואילו הרב זרע אברהם שהביא הפת"ש הוא חכם ספרדי קדום יותר. ר' אברהם יצחקי. אך לאחר יגיעה מצאתי את השו"ת הנ"ל אליו התכוון הפת"ש, וכבר בפתח דבריו חשב לאסור לינק מאשת איש, מהגמ' דסנהדרין. אלא שהסביר שכל תוקף חכמים שאמרו ימות ולא יתרפא ע"י איסור, שאין זה מדינא אלא למיגדר מילתא. וכמעשה של אחד שרכב על סוס בשבת והביאוהו לב"ד וסקלוהו, כל שכן הכא שנתן עיניו בערווה האסורה עליו. וצ"ע, דהלא למ"ד פנויה היתה אין היא בגדר ערווה האסורה עליו. ויש ליישב כמו שכתוב בגמ' שם שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות.

עוד הביא תשובת רדב"ז (חלק ד' סי' ב) שנשאל על ראובן ואשתו שהיו במחבוא ואין שם אדם לשמשה והיא נדה. והשיב דלכאורה היה נראה לאסור אבל בנ"ד שהיא במחבוא ואין מי שימשנה וכי יניחנה שתמות? אין זה דרכי נעם. ואכן הוקשה לו דהא ג"ע וכל אביזריהו אמרו ימות ואל יעבור, ומההיא דהעלה ליבו טינא, לא קשיא מידי, דהתם בא לו החולי מחמת עבירה, אבל הכא לא בא לו החולי מחמת עבירה, יע"ש. בסוף דבריו לאחר שמפלפל הרבה בגדרי הנאה מאביזריהו והחיוב למסור עליהם נפש, חילק חילוק נוסף: כוונתו של המתרפא.

באותו שהעלה ליבו טינא (לא רק שזה נגרם כתוצאה מהרהור עבירה) אלא כוונתו כרגע להתרפא ע"י ערווה. לפחות זה הפתרון שהרופאים נותנים (וקשה לנו על עצם נאמנותם במקרה זה, מכיוון שכשחכמים התנגדו בתוקף הם העלו פתרונות קלים יותר. ומדוע לא חשבו על זה בהתחלה? וכי קל בעיניהם שתיבעל לו ואפילו אם היא פנויה, אם אפשר להסתפק בלספר עימו מאחורי הגדר?).

תרופות מאיסורי הנאה ומחמץ

מכל מקום בכוונתו להתרפא ע"י ג"ע, בשונה מהנידון של חייב לינק חלב אשה כדי להתרפא, שמבחינתו איננו מחפש עבירה, ואדרבה אם היה אפשר בדרך אחרת היה טוב. ודומה לנידון של עצי אשירה, שאם אינו יודע שזה עצי אשירה ובסתם הביאו לו התרופה מעצי אשירה, שזה מותר, וכפסק הטרור והשו"ע (יו"ד סי' קנ"ה). וא"כ גם בנידון של חמץ, ייתכן שעדיף שלא ידע את תוכן התרופה⁵², מכיוון שאין כוונתו בחמץ אלא בלהיות בריא, ומבחינתו הלוואי בכל דרך אחרת. וכעין הפתרון היצירתי שהובא בנמוקי יוסף (בב"ק דף מ', הובא בדרכי משה סו"ס קנ"ז), שאם היו יכולים להטעותו שאשתו תספר עמו מאחורי הגדר והוא יחשוב שזו אותה אשה, שרי.

ה. להתרפאות מאיסורי הנאה ודין יעבור ולא יהרג

בעצם הסוגיא של מתרפאין ע"י איסורי הנאה חוץ מג' עבירות נראה מדברי הגמ' שסוגיית 'יהרג ואל יעבור' היא סוגיא בפני עצמה, וסוגיית 'מתרפאין ע"י איסורי הנאה חוץ מג' עבירות' היא סוגיא בפני עצמה. וגם בשו"ע יו"ד נפסקו הדינים האלו בקרבה אך בסימנים נפרדים, סי' קנ"ה עוסק ברפואה ע"י עבירות, ואילו סי' קנ"ז בחיוב מסירות נפש דייהרג ואל יעבור. ולכאורה זה אותו דין, ויש לשאול מדוע אלו שתי סוגיות ושני סימנים נפרדים, אם לא מתירים לו להתרפא ע"י עבירה, למה שיתירו לו לעבור עבירה כדי להציל נפשו.

ניתן ליישב זאת עפ"י דבריו של מרן הרא"ה קוק זצ"ל בדעת כהן (סי' ק"מ), ניתן לומר שמהסוגיא של רפואה לא היינו למדים לעניין איסור לעבור על ג' עבירות חמורות כדי להציל נפשו. דברפואה יש חסרון שזה מדין ספק, דמי יימר שבוודאי יתרפא על ידי זה, ופוק חזי כמה תופעות לוואי יש לכל תרופה גם התרופות הפשוטות ביותר, ובאותה מידה שיכולות להועיל יכולות גם להזיק, ובוודאי בכל הליך רפואי כידוע

⁵² הערת עורך: לכאורה יש הבדל בין ע"ז שאם מכוין להתרפא רק בעץ האשרה מביא הדבר חשיבות לע"ז ועלולים להיגרר אחריה, ואם מכוין ליהנות מערווה ג"כ יש חשש גרידה; משא"כ בחמץ, אם מתרפא ממנו אין זה משנה אם ידוע לו היותו חמץ או לא.

אביב לה'

שמחתימים את המטופל על שלל סכנות אפשריות רח"ל. וייתכן שעצם התרופה תזיק לו, ואנן וחי בהם ולא שימות בהם בעינן.

ומה גם בנאמנות הרופאים, שמלכתחילה יכולים להציע בהחלטיות טיפול רפואי שעובר על עבירה חמורה, ואם ילחצו אותם חכמים ויאסרו בתוקף, נהיה מופתעים לגלות יצירתיות וגמישות מצידם (כההיא דתספר עמו מאחורי הגדר) ויוצעו פתרונות פחות בעייתיים מבחינה הלכתית.. אבל באנסוהו לעבור על ג' עבירות, היינו חושבים שיעבור ואל ייהרג, וחי בהם ולא שימות בהם. חילוק נוסף בין שתי ההלכות האלה, הוא שהמתרפא עובר באיסור ועונשין אותו עונש הראוי לו, ואילו ביהרג ואל יעבור אם עבר ולא נהרג אינו נענש, וכמ"ש הרמב"ם (יסודי התורה פרק ה הלכה ד): "וכל מי שנאמר בו יהרג ואל יעבור ועבר ולא נהרג הרי זה מחלל את השם, ואם היה בעשרה מישראל הרי זה חילל את השם ברבים ובטל מצות עשה שהיא קידוש השם ועבר על מצות לא תעשה שהיא חלול השם, ואעפ"כ מפני שעבר באונס אין מלקין אותו ואין צריך לומר שאין ממיתין אותו בית דין אפילו הרג באונס, שאין מלקין וממיתין אלא לעובר ברצונו ובעדים והתראה".

לעומת זאת באונסים כתב (הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ו): "כענין שאמרו באונסין כך אמרו בחלאים, כיצד מי שחלה ונטה למות ואמרו הרופאים שרפואתו בדבר פלוני מאיסורין שבתורה עושין, ומתרפאין בכל איסורין שבתורה במקום סכנה חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכת דמים שאפילו במקום סכנה אין מתרפאין בהן, ואם עבר ונתרפא עונשין אותו בית דין עונש הראוי לו".

ומוסברים הדברים באחרונים, למשל באור שמח (שם הלכה ו): "הא ודאי דלא דמי למה שפסק בהלכה ד' דבמקום אונס אף במידי דיהרג ואל יעבור אם עבר אין עונשין אותו, דאונס רחמנא פטריה, דסברא הוא, דוקא אם אונסין אותו שיהרוג את פלוני, או לגלות עריות, (באופן שהוא מקושה מכבר) דאינו עושה מרצונו, רק ברצון אחרים, שרוצה שיהרוג את פלוני, ואם לאו יהרג על דבר שאינו הורג פלוני, א"כ מסיבת מי באה הריגתו אם יהרגנו המאנסו, מסיבת שאינו רוצה להרוג פלוני, אבל כאן החולי הבאה אליו הוא בלא סיבת שום דבר, רק יכול להציל את עצמו בדם פלוני או בע"ז פלונית, א"כ זה מיקרי חפץ גמור מרצונו בחייו, וכמו שכל רוצח

תרופות מאיסורי הנאה ומחמץ

רוצה לשפוך חמתו לראות נקם, ולכן כאן חייב באם נתרפא בכל עונשי ב"ד". ההתרפאות נחשבת בחירה חופשית ואילו העשייה באונס של כפייה איננה נחשבת בחירה שחייבים עליה.

ו. בעניין תרופות המכילות חמץ

ברור לאור האמור לעיל, חולה שיש בו סכנה מותר לו להתרפא ע"י תרופות המכילות חמץ, דמתרפאין ע"י כל איסורין שבתורה מלבד ג' עבירות חמורות שלא כדרך הנאתם (רמב"ם פרק ה' מיסודי התורה ה"ח). ומה גם שהחמץ נפסל מאכילת כלב לצורך עשיית התרופה (עין שו"ת יחור"ד ח"ב סי' ס', ובפס"ת סי' תמ"ב ס"ק ה' ועוד). אך בחולה שאין בו סכנה, או בכלל בהגדרת סכנה של הכבדת החולי לאחר מכן, הדברים תלויים ועומדים על חוט השערה, מצד אחד, כדברי הביאור הלכה (בסי' תרי"ח), נאמנות רופאים לגבי האכלת חולה ביוה"כ אינה מוחלטת, בפרט כשהם בעצמם לא שומרים אותו כל כך, והכל לפי ראות עיני המורה. גם כאן יהיה אותו דין, בשניהם חומרת איסור כרת ובשניהם חומרת פיקוח נפש. אלא שלפעמים מוצאים פתרונות יצירתיים, שבמקום עמילן חיטה לשימוש בתרופות ייעשה שימוש בעמילן תירס וכדומה (פס"ת הנ"ל ועוד).

על פניו נראה להגדיר את נאמנות הרופאים על מצב רפואי קליני, ואולי אפילו רצוי לעשות באופן שיהיו כמסיחים לפי תומם, מבלי לדעת שהם עומדים להכריע בהלכה, מכיוון שעל ההלכה אמונים מורי ההוראה מאז ומתמיד, ועם המידע הרפואי יש להגיע אליהם, על מנת לדעת כיצד לנהוג.

ובזה יש גם חומרא דאתי לידי קולא, שאנשים יראי ה' נמנעים מליטול תרופות בפסח מחששות רחוקים, ולפעמים גם אחרי פסח, וצודקים הרופאים שמחמירים לרוב באומדן קליני מתוך שיקולים של הכבדת חולי כתוצאה מהימנעות מליטול תרופה במשך ימי הפסח. אביא בזה מקצת מדברי הרב שמואל אליעזר שטרן ב"אזהרה חמורה" שפירסם לפני הפסח בשנים עברו, (מצאתיה ע"י פרויקט השו"ת). על פי הכותרת "אזהרה חמורה", היה נשמע שמהלך הדברים יהיו שאין להקל ראש בשימוש בתרופות בפסח, ולבדוק היטב ברשימת התרופות המותרות. אך בדיוק להיפך יצא הרב לכתוב את דבריו, מניסיונו, רבים יראי השם הנמנעים

אביב לה'

מליטול תרופות, כמקרה של זקן וחולה שמצבו הכללי גם ככה איננו בכי טוב, או אברך ירא שמים שמגיע לאחר הפסח לשאול האם מותר להשתמש בתרופה פלונית שלא הופיעה כמותרת ברשימת התרופות המאושרות לפסח. לפעמים במצב כזה שנמנעים על דעת עצמם, והדבר מחליש מאוד את בריאותם, באופן שלוקח כמה חודשים אחרי פסח לחזור לבריאות שלפני פסח. ומצריך לפעמים חילול שבת על ידי פינוי החולה לבית חולים ועוד כיו"ב.

לסיכום: הרופאים יהיו אמונים על הגדרות בריאותיות, והרבנים די בכל אתר ואתר יהיו אמונים על ההלכה. ובשילוב ידיים של אלו עם אלו יוטב לחולים שיתרפאו, ולבריאם שלא יחלו.
